

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

XLV. Detractiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

tuque adhibito, futuros iudicij nostri. imò stolidum est, omnium iudicia ad nostrum transferre velle: stolidissimumque dissentire voluntate, quia iudicio dissentimus. neque enim sperandum est, posse omnes in humanis ad eandem iudicij normã traduci. fatuusque illorum error est, qui cum aliquem viderint iudicio, & voluntate differre arbitrentur; cum amicissimi mutuis frequenter iudiciis, in maxima voluntatis conjunctione, dissideant.

Iuuerit verò plurimum potentem in se diuinum amorem excitare. quo tanquam ingenti supposito igne, ardentem in proximos amoris flammæ exurgant: omnesque dissensionum nubes, valido diuinorum vento pellantur.

CAPVT XLV.

Detractiones.

Nascitur hoc malū ex inuidia & odio, dum felicioribus aliorum successibus inuidemus, nec assequi possumus; atque hinc odia, & animorum alienationes.

Ex æmulatione: dum pares esse volumus, aut etiam superiores. hinc mille cogitantur modi, paria aut etiam maiora consequendi; ac si probi probatiq̃ue ha-
beri

beri non possunt, à minùs probatis, impro-
bisque subsidia petuntur; & quod virtus
non potuit, vitium reperit. scelera nimirū
fertilia sunt, & fœcundam hisce cogita-
tionibus viam sternunt; ac quod non po-
tuit pietas, improbi mores inuenerunt &
dederunt, vt, si aditus omnes clausi sint
probitati, tota improbitati pateant ostia:
donec tandē decurratur ad illud notum,
Sociorum detractio. vt his demum gradi-
bus semitam insternant sibi ad commodi-
tates & nomen magnum.

Ex habitu malo prauoque, cū male-
dicendi consuetudine altè hoc malum im-
bibimus: tunc enim etiam non cogitanti-
bus elabitur nociturum telum, eliciturum
sanguinem. grande malum, cū quasi per
iocum in consanguineo ludimus iugulo,
& ridentes barbara ferocitate in propin-
quo pectore sequimus. Efferū, & infra bel-
luas id semper fuit, mutuo inter mensas
fercula que madere sanguine, & vulneri-
bus coronata circumducere pocula, ma-
gis etiam sanguine potari. At ego nescio
an immanius crudeliusque sit, inter ludi-
cras narrationes cachinnis sæpe & salibus
conditas, sociorum famam spargere, quæ
vitâ ipsâ honoratissimo cuique carior esse
debeat. illa semel ponitur, semel morte vna
fini-

finitur: fama cui semel calcatur, mille mor-
tibus cadit, & ad singulos auditores noua
eade funestatur.

Ex iudicij solertiaeque obtentu, dum
ex dictorum factorumque alienorum so-
lerti indagacione, iudicij famam venamur.
hinc dicta saepe factaque, quae nec dicta,
nec facta, nec cogitata vnquam; dubia
pro certis, falsa pro veris, coniectanea pro
compertis narrantur, singuli que tales sunt,
quales sibi prona fingit solertia: quae dum
vera non inuenit, falsa comminiscitur,
contenta laesisse. certa incerta que pro eo-
dem habentur, si cecidit, qui patitur, qua-
cunque ex causa, parta victoria est; & tri-
umphu materies est, socium praueuisse;
eo ferè maior, quo innocentior cecidit:
nam nocentē prostrauisse, non magnum,
& vix in tali inuidiae locus est. magnum
sit oportet & illustre, quod in aemulatio-
nem prouocet; è qua postmodū tanquam
è foecunda matrice ingens detractio-
num soboles nascitur, nulli magno parcitura.

Ex zeli, & communis boni aut priuati
alicuius praetextu, iustitiaeque, ac maioris
etiam gloriae Dei, sub boni nimirum spe-
cie, in fratrum saeuimus iugulo: nec crimē
arbitramur, cui praefigitur nomen hone-
sti, reuera proprij honoris & gloriae aut
com-

modi causa. tantum potest amor proprius, scelera in virtutem vertit, & illius stola crimina vestit, palla tegit, sanguinemque fudisse, pepercisse est: nam cum crudele habeatur in socium sauire, prætexitur immanitati virtus; ita tyrannidi iustitiæ præfigitur nomen, & persecutor gladius inuenit in Christiano sanguine quod damneret, contemptum legum & deorum. Neque vnquam crudelissimo cuique ferocitati suæ causa defuit, nullusque in sanguinem propter ipsum iuit: nemo in famæ alterius detractionem propter ipsam; semper aliquid quod improbitati suæ obtendat, inuidia proprii amoris soboles inuenit.

Mala, quæ hinc nascuntur, in gentia in omni Religione sunt.

Primò, pacem turbant propriam: neque enim potest in vera pace esse, qui internam circumfert turbam & inquietudinum causam.

Secundò, alienam etiam pacem conuellunt, cum causam præbeant aliis turbam internarum, suspicionum, alienationum, ac in varia consilia & studia impellant: nam ubi se quis sociorum insidiis peti videt, exiit socialem animum, induit inimicum; & prætexitur hostilitati virtutis

nomen, propugnatio nominis sui, è qua in alienam decurritur oppugnationem, tanquam propriæ tuitioni necessariam. Ex his initiis quantæ exurgant commotiones, nemo non videt.

Tertiò, charitatem, mutuamque animorum coniunctionem scindunt: quæ consistit in benè de se mutuo consentientium concordia, ut idem sapiamus, idem sentiamus omnes.

Quartò, vniuersum Religionis robur eneruant, quod in mutua animorum coniunctione consistit.

Quintò, minuitur deinde Dei & Religionis gloria: cum enim proximis detrahitur, redduntur minùs idonei Dei gloriæ aut Religionis propagandæ. nam quis se suaque illi credat, cui quidquid erat æstimationis bonæ (qua ferè sola mortaliù plerique trahuntur in sequelam) vocatur in discrimen, omnisq; profeminandæ virtutis (quæ fama plurimùm continetur) spes linguarum istarum nouaculâ præscinditur?

Sextò, vulnerum etiam multitudine malignitas dignoscitur. quoties enim ad novos semel iaculata detractio mittitur, toties pro delicti grauitate, aut vulnus retulit, aut cecidit proximus. ita omnium
au-

auribus aut cadit, aut vulnus accipit, cui detrahitur. Fortiter & verè in hac re Sapiens: *Flagelli plaga liuorem facit, plaga autem lingua comminuet ossa. multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus. iugum enim illius iugum ferreum est, & vinculum illius vinculum areum est. mors illius mors nequissima, & vtilis potius infernus quàm illa.*

Septimò, ex restitutionis dein difficultate delicti huius magnitudo crescit. semel enim opinio vagata, serpit ad plurimos, obambulat prouincias, ac non rarò Religionem vniuersam, vt notissimus iam sit omnibus, cuius nec plerique capillum norunt. Laudas quem antè vituperasti? nihil agis: prima enim validiùs inhaerent, & iam abierunt ad plures; maximè cùm nocitura foecundiùs serpant, profutura seriùs proueniant. Quòd si cõtingat hunc deligi in Superiorem, quanta gubernationē illius turbant præiudicia? quàm diffidentes reperit subditorū animos, ac tuta etià omnia metuentes? quid? quòd non rarò infamia hæc eat ad externos, cū pari inter eos facilitate, qua inter domesticos parietes, euulgètur.

Octa-

Octauò, auget magnitudinem mali, quòd in absentes & ignotos sæuiant hæ linguæ; nec tuitioni locus, cùm qui patitur non rarò vulnera sua ignoret: aut si sciat, nesciat auctorem. ita incauti & ignari obruuntur.

Nonò, crescit criminis huius grauitas, cùm non in vno, aut paucis capitibus consistat, sed ad vniuersum transeat corpus: hinc vnus infamiâ tanquam flammâ, vniuersum corpus amburitur. ita crudeles in omnes sunt, quicunque in vnum sæuiunt. nam cùm ea sit in Religione conjunctio, vt vnâ veriùs animam in pluribus corporibus, quàm plures dixeris; fit vt vulnera in omnes eant, ac per vnus latus contrucidentur omnes.

Augetur improbitas, cùm sub commiserationis cuiusdam velamento nocitura venena sparguntur. vnde illud Bernardi:

Detractores autem quodam simulata verecundia furo, conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. videas à detractore alta præmitti suspiria, sicq; cum quadam grauitate & tarditate, voce mæsta, dimissis superciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tanto persuasibiliorem, quanto creditur ab his qui audiunt corde non inuido, sed magis condolenti affectu quàm malitiosè

Serm.
24. in
Cant.

Qq pro-

proferrī. Doleo, inquit, vehementer pro eo quòd diligo eum satis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. & aliàs mihi quidem bene compertum fuerat de eo istud: sed per me nunquam innotuisset. at quoniam per alterum patefacta res est, negare non potui, reuera ita est.

Remedia.

A Frequenti examine conscientia pe-
tenda.

A seriis, ante omnem congressum & confabulationem, propositis, tanquam in præcautionem animo conceptis.

A certis statisque post omnem linguæ lapsum vtroneis poenitentis.

A Superiorum vigili cura, grauibus etiam in delinquentes irrogatis poenitentis. Neque diffiteri possumus, ignauâ Superiorum conniuentiâ ea incrementa hoc malum sumere, vt tandem à desperatione remedia sumenda sint, duriora nimirum & acriora, etiam resectione à reliquo corpore, ne vniuersum contagione hac periclitetur. Ita delatores falsos flagellis ac fustibus cædi, & in exilium pelli Vespasianus imperauit; viuos etiam exuri Augustus mandauit; neruis cædi Mauritius Imperator; capitali poena affici M. Antoninus Pius mandauit. Et sanè nunquam in hoc deli-

delicto parcendum. omnis hinc pietas à sa-
uitia nomen sumit. ille pius, qui vt vniuer-
sim prospiceret, sicut in vnum, aut paucos
huic vitio obnoxios, in exemplum alio-
rum, in medelam omnium.

Iuuabit etiam ex mente Sapientis ob-
noxios huic vitio fugere, congressum vita-
re. *Cum detractoribus non commiscearis, quo-* Prom.
niam repente consurget perditio eorum. 24. quin
etiam tales cum regio Propheta persequi.
Detrahentem secreto proximo suo hunc perse- Psal.
quebar. vultuque displicentiam ostendere: 100.
vt enim *ventus aquilo dissipat pluuiam,* ita Prom.
facies tristis linguam detrahentem. & vniuer- 25.
sim dicere cū non vno hinc possumus, Tolle
auditores, non erunt detractores. vt pari
vtrosque sententia feriat D. Bernardus:
Detractor & lubens auditor vterque diabolum Inferm.
portat in lingua. si pauper es, vilem & abiectum
reputat; si diues, ambitiosum, auarum, cupidum;
si affabilis, dissolutum; si predicator vel doctor,
honoris & humani fauoris questitorem; si tacens,
inutilem; si ieiunans, hypocritam; si comedens,
voratorem.

Cū verò detractiones frequenter na-
scantur, ex aduentantiū hospitem liberio-
re sermocinatione, curiosiore indagatio-
ne, mutuaq; in aliorū vitia moresq; seruta-
tione, omni conatu insudandū erit Superi-

Qq 2 ori,

ori, vt non patiatur tales impunitos abire. nec in hospitibus ipsis à serua maturaq; monitione abstineat. In domiciliorum etiam mutationibus, cauendum sedulò ne quacunq; è caussa in aliorum mores curiosius inquiramus; ne & narrantibus detractionum causam præbeamus, & nos ipsi varijs postmodum circa tales suspicionibus ac diffidentiis iactemur.

Cauendum etiam, ne quas quisque patitur difficultates, etiam consilij & auxiliij prætextu, in aliorum promiscuè sinu profundat, cum ferè graues his rebus detractiones misceantur. quare siquæ nos necessitas premat, Superior consulendus erit, aut domesticus Confessarius, aut si quis vir grauis prudensq; in ea familia sit, de cuius integritate, fide, secretique custodia nulla ratio dubitandi sit. in qua tamen ab omni detractionum genere abstinendum erit, maximè si Superior inuoluetur.

CAPVT XLVI.

Delationes è suspicionibus natae.

SIne illæ verbo, siue scriptis litteris fiant, Snoxia in primis sunt. ac nescio an res vlla perniciosior, dum è suo iudicio singu-
li